

УДК 657

Матюха Микола Миколайович,

канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
Київський національний університет технологій та дизайну
(01011, м. Київ, вул. Немировича-Данченка, буд. 2)

E-mail: 20042004@i.ua

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ

Анотація. У статті розглянуто питання особливостей формування управлінської звітності в контексті оперативного та стратегічного інформаційного забезпечення. Метою дослідження є формування методики покращення інформаційного забезпечення в умовах використання інформаційних технологій обліку. У дослідженні виділено блоки формування управлінської звітності, зокрема в розрізі вирішення інформаційних завдань та результатів. Виділено форми представлення управлінської звітності в системі інформаційного забезпечення зацікавлених користувачів. Результати дослідження можуть бути використанні при створенні системи управлінської звітності на підприємствах у сучасних умовах господарювання. Результат дослідження має теоретичну і практичну цінність, що носить комплексний підхід при виконанні функцій управління підприємством.

Ключові слова: *інформаційна система, інформаційні технології, управлінська звітність, інформаційні завдання, інформаційний результат.*

УДК 657

Матюха Николай Николаевич,

канд. экон. наук, доцент кафедры учета и аудита,
Киевский национальный университет технологий и дизайна

ОСОБЕННОСТИ ИНФОРМАЦИОННЫХ ЗАДАЧ И РЕЗУЛЬТАТОВ ФОРМИРОВАНИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ОТЧЁТНОСТИ

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы особенностей формирования управленческой отчётности в контексте оперативного и стратегического информационного обеспечения. Целью исследования является формирование методики улучшения информационного обеспечения в условиях использования информационных технологий учёта. В исследовании выделены блоки формирования управленческой отчётности, в том числе в разрезе решения информационных задач и результатов. Выделены формы представления управленческой отчётности в системе информационного обеспечения заинтересованных пользователей. Результаты исследования могут быть использованы при создании системы управленческой отчётности на предприятиях в современных условиях хозяйствования. Результат исследования имеет теоретическую и практическую ценность, которая носит комплексный подход при выполнении функций управления предприятием.

Ключевые слова: информационная система, информационные технологии, управленческая отчётность, информационные задачи, информационный результат.

UDC 657

Matyukha Nikolai Nikolayevich,
Candidate of Sciences (Economics),
associate professor of the department Accounting and audit
Kyiv National University of Technologies and Design
(2a, Nemirovicha-Danchenko, Kyiv, Ukraine, 01011)
E-mail: 20042004@i.ua

FEATURES OF INFORMATION TASKS AND RESULTS OF FORMATION OF THE ADMINISTRATIVE REPORTING

Summary. In article, questions of features of formation of the administrative reporting in the context of operational and strategic information support are considered. A research objective is formation of a technique of improvement of information support in the conditions of use of information technologies of the account. In research blocks of formation of the administrative reporting, including in a section of the solution of information tasks and results are allocated. Forms of submission of the administrative reporting in system of information

support of the interested users are allocated. Results of research can be used at creation of system of the administrative reporting at the enterprises in modern conditions of managing. The result of research has the theoretical and practical value, which carries an integrated approach when performing functions of business management.

Keywords: information system, information technologies, administrative reporting, information tasks, information result.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах конкуренції успіх підприємства можливий при наявності ефективного інформаційного забезпечення прийняття рішень. Все більш зростаючі інформаційні потреби власників, менеджерів не можуть задовільнити дані фінансової звітності, як такі що мають властивості ретроспективної, неповної управлінської інформації. Постає актуальна проблема формування проміжної ланки, яка об'єднує дані традиційного обліку та додаткової інформації для сприяння виконання функцій управління. Такою ланкою є управлінська звітність, яка слугує елементом, що забезпечує інформаційну потребу для проведення аналітичних розрахунків, контролю, підготовки бази даних для організаційних та мотиваційних заходів на підприємстві. У такому контексті управлінська звітність виступає як інструмент, що забезпечує функції управління додатковими матеріалами, яких бракує у фінансовому обліку, служить базою згрупованих даних для проведення подальших розрахунків спеціалістами управлінського складу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням систематизації та групуванням інформації для задоволення інформаційних потреб користувачів у різний час займалися вітчизняні вчені Ф.Ф. Бутинець, М.М. Бенько, С.Ф. Голов, В. М. Жук, В. М. Пархоменко, В.О. Осмятченко, та інші. На сьогоднішній час серед науковців немає єдиних поглядів щодо методологічних підходів формування та представлення інформації управлінського обліку зацікавленим користувачам. Це вимагає поглиблення та розширення дослідження розробки елементів управлінської звітності в умовах використання інформаційних технологій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Залишаються дискусійні та невивченими питання формування

та представлення управлінської звітності в умовах запровадження інформаційних систем підприємства.

Формулювання мети і завдання дослідження. Метою дослідження є вдосконалення організаційно-методичних підходів до формування управлінської звітності в контексті застосування інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Мета управлінської звітності - своєчасне інформаційне забезпечення виявлення проблемних ділянок на підприємстві, його структурних підрозділах, усунення проблем та їх попередження в майбутньому. Саме оперативність та регулярність необхідно виділити як якісний показник, що у повній мірі характеризує управлінську звітність. Регулярне формування та представлення оперативних і стратегічних даних обліку у вигляді звітності сприяє виконання функції управління досягати поставленої мети (діяльності). Функції управління, що здійснюються тільки в разі необхідності, пошук можливостей розв'язання проблем на основі коригування дає, як правило, неповний ефект. У завдання управлінської звітності входить формування інформації для вибору інструменту управління, їх спільне з менеджментом використання і перевірка проведення розроблених заходів на окремих ділянках відповідальності. Оскільки, інструменти управління постійно вдосконалюються, найважливіші завдання нововведень також належать до сфери формування та розвитку системи управлінської звітності, включаючи розвиток інформаційних технологій.

Управлінська звітність вимагає розробки методики формування, яка передбачає блоковий підхід щодо джерел інформації, інструментів маніпуляції, способів її представлення та інформаційних результатів (рис. 1).

Глобалізація ринків, збільшення витрат, зростання динаміки впливу зовнішніх факторів, швидка зміна ринків і обмеження наявних ресурсів, що супроводжуються зміною нормативної бази, пред'являють все більш високі вимоги до інформаційного наповнення управлінської звітності. У цьому зв'язку блоки формування та представлення управлінської звітності мають бути спрямовані:

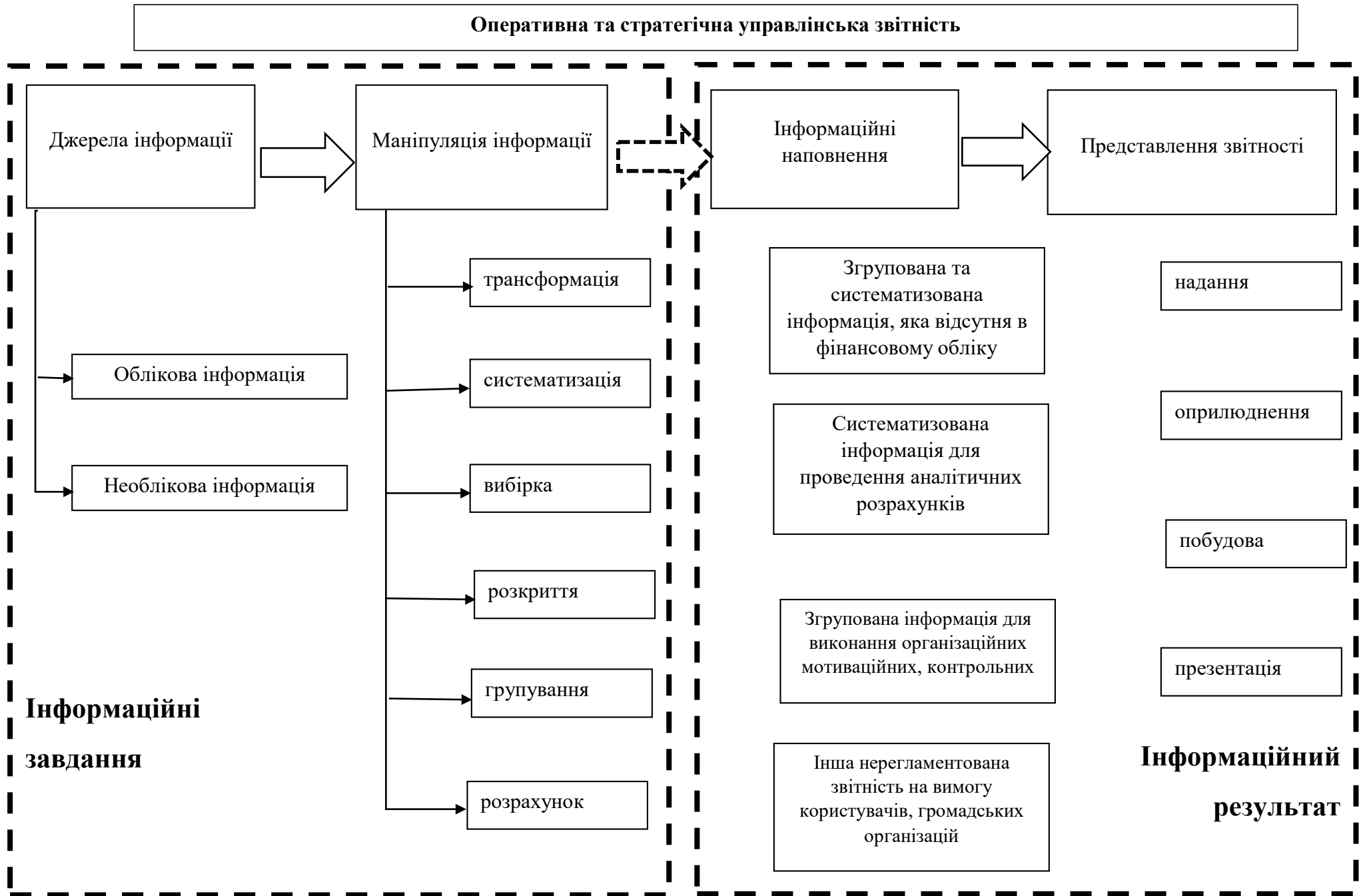

Рис. 1. Етапи формування управлінської звітності в умовах застосування інформаційних технологій

- на досягнення мети;
- майбутнє;
- виявлення і усунення вузьких місць;
- оптимізацію процесу;
- ринок;
- клієнта.

Для цього використовуються різні інструменти інформаційного забезпечення.

Принципово слід розрізняти: оперативну і стратегічну звітність:

- Оперативна звітність - короткострокове інформаційне забезпечення, контроль і управління з метою проведення коректування в разі відхилення від мети підприємства.
- Стратегічна звітність – відображення можливостей і ризиків з метою забезпечення довгострокової діяльності підприємства.

Для реалізації цих двох сфер можуть використовуватися різні інструменти, які повинні надавати ефективну підтримку управлінцям підприємства. При цьому необхідно зауважити, що оперативна та стратегічна направленість управлінської звітності мають будуватися на основі автоматичного регулювання процесів діяльності підприємства. Оперативна та стратегічна звітність мають знаходитися в постійній взаємодії. Оперативне інформаційне забезпечення залежить від стратегічного, і навпаки, оперативне рішення є імпульсом для стратегічної стабілізації підприємства. Отже, оперативна і стратегічна управлінська звітність мають бути взаємопов'язані і носити системний комплексний напрям.

Стосовно оперативної управлінської звітності то вона характеризується своєчасністю підготовки та надання у користування. Це можливо тільки при ефективній налагодженій роботі облікового персоналу та інформаційної системи обліку, яка має бути направлена на регулярність вирішення інформаційних завдань та отримання інформаційних результатів. До основних завдань оперативної звітності відносяться складання планів на майбутній господарський рік і проведення поточних перевірок. При цьому відхилення від заданого курсу підприємства повинні виявлятися своєчасно. Таким чином, менеджмент повинен отримати можливість

розпочати проведення заходів коригування на окремих ділянках підприємства, щоб домогтися намічених цілей.

До комплексних взаємопов'язаних завдань оперативної звітності належать інформаційне забезпечення:

1. планування - узгодження цілей підприємства - за допомогою планування визначається курс на наступний господарський рік;

2. контролю - порівняння фактичних показників із заданими, аналіз відхилень - інформаційна система звітності дає можливість для проведення більш точного контролю протягом поточного господарського року. При виявленні відхилень від плану проводиться аналіз їх причин. Після цього повинні бути знайдені рішення, щоб уникнути відхилень у майбутньому. Слід прийняти рішення про відповідні заходи і провести дослідження факторів їх наслідків;

3. управління - проведення заходів їх коректування – для дотримання встановлених цілей.

При вирішенні завдань необхідно створити передумови для того, щоб управлінський персонал зміг опанувати систему управлінської звітності та ефективно її застосовувати у повсякденній роботі, не втрачати з поля зору намічені короткострокові цілі.

До типових інформаційних результатів оперативної управлінської звітності підприємства можна віднести:

- програми виробництва та збуту;
- ефективність використання необоротних активів;
- рівень кваліфікації співробітників;
- рівень інвестиційної віддачі.

Оскільки оперативна управлінська звітність носить короткостроковий характер, необхідно використовувати наявні інформаційні структури або ресурси. При цьому управління процесами передбачає постійне порівняння фактичних показників із заданими. Заплановані показники порівнюються з реальними показниками періодично, щоб можна було швидко виявити відхилення. Комплексним завданням оперативної управлінської звітності має стати сприяння управління

прибутком. Це означає, що насамперед необхідна інформація для аналізу рентабельності і забезпечення ліквідності.

Прикладом такої звітності, може бути порівняння суми кредиторської, дебіторської та суми наявних коштів підприємства в різні періоди часу у період виконання договірних зобов'язань.

Таблиця 1

Порівняння дебіторської, кредиторської заборгованості та суми наявних коштів на договірний період, тис. грн.*

Показник	28.06.2014	28.07.2014	28.08.2014	28.09.2014
Дебіторська заборгованість	41,2	41,3	45,3	48,2
Кредиторська заборгованість	42,3	12,3	46,2	47,2
Сума коштів	12,5	42,2	45,2	54,2

* - умовний приклад

В практичній діяльності бухгалтерська служба управлінську звітність може формувати та представляти за допомогою набору вбудованих можливостей сучасного програмного забезпечення. Наприклад, програма 1С: Підприємство, що найчастіше використовується на вітчизняному рівні, дозволяє представляти оперативну інформацію керівнику засобами нерегламентованих звітів та спеціально вбудованими компонентами «Монітор бухгалтера» та «Керівнику» («Центр антикризового управління»).

Саме такі елементи дають можливість керівникам отримувати оперативну інформацію у різноманітному форматі, періодичності, вцілому та в розрізі структурних підрозділів підприємства.

Стратегічна управлінська звітність має бути спрямована, насамперед, на забезпечення довгострокової діяльності підприємства, в центрі вирішення якої мають бути такі завдання щодо визначення:

- можливостей та ризиків підприємства;
- індикаторів раннього виявлення;
- впливу та взаємозв'язку внутрішніх (та/або) зовнішніх факторів;

- напрямів розробки нових стратегій.

Стратегічна управлінська звітність має бути направлена на виявлення наявних та розроблення нових напрямів підвищення потенціалу підприємства, а також про ресурси, які будуть необхідні в майбутньому. Особливо важливо визначити індикатори раннього виявлення та скласти план впливу зовнішніх факторів (конкуренція, ситуація на ринку і т.д.).

До інформаційних результатів стратегічної управлінської звітності необхідно віднести розробку нової продукції і послуг, нарощування потужностей, використання нових технологій, підвищення кваліфікації персоналу, використання додаткових капіталів. Крім того, додатково для цих цілей необхідно віднести освоєння нових ринків, удосконалення виробничих процесів, розширення сегментів ринків і знаходження нових шляхів збуту.

Прикладами стратегічної управлінської звітності можуть бути елементи прогнозування, представленні лінією тренду (табл. 2).

Таблиця 2

Прогнозування залежності витрат на рекламу та прибутку підприємства, тис. грн*

Показник	Фактично				Прогноз		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Витрати на рекламу	25,0	10,0	15,0	20,0	15,0	14,0	13,0
Прибуток	10,0	5,0	6,0	8,0	6,0	5,5	5,0

* - умовний приклад

Зокрема, представлений звіт має ґрунтуватися на певній ідеології стосовно понесених витрат підприємства на рекламу, має супроводжуватися постійним моніторингом для досягнення цілі – підвищення прибутку. Заходи передбачені підприємством мають переходити від абстракції до вироблення конкретних планів підприємства за встановленими ідеологічними напрямками керівництва підприємства (ріст витрат на рекламу має привести до збільшення виручки та прибутку; у представленому прикладі тенденція зменшення витрат на рекламу призводить до

зменшення прибутку; ефективність реклами прослідковується із прибутковістю підприємства).

Необхідно звернути увагу на нові можливості представлення інформаційних результатів управлінської звітності:

- традиційна форма – записка, таблиця, графік, презентація;
- електронна форма – датчик індивідуальних та комплексних показників (коефіцієнтів) діяльності.

Електронні системи управлінської звітності можуть представляти комплекс показників які об'єднанні у своєрідні датчики, які сповіщають користувачів (власників) про відхилення, критичний стан діяльності підприємства. Важливим елементом тут залишається розробка шкали її масштабу, що оперативно відображала стан справ. Також система управлінських датчиків економічних показників дала змогу виявити та усунути проблему.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Як стратегічні, так і оперативні форми управлінської звітності необхідно впроваджувати на підприємстві поступово, поетапно. При цьому залежно від структури підприємства необхідно скласти шкалу пріоритетів розвитку підприємства та будувати систему управлінської звітності відповідно.

Бібліографічний список

1. Бородкін О. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік: концепція і організація / Бородкин О. Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – № 2. с. 25-28.
2. Бочаров В. В. Финансовый анализ. Краткий курс. 2-е изд. — СПб.: Питер, 2009. — 240 с.
3. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Канурна З.Ф., Малюга Н.М., Чижевська Л.В. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник Житомир: ПП “Рута” 2005 - 480 с.
4. Вахрушина М.А. Бухгалтерский управленческий учет: учеб. для студентов вузов, обучающихся по экон. специальностям / М.А. Вахрушина. - 6-е изд., испр. - М. : Омега-Л, 2007. - 570 с.
5. Верига Ю.А. Управлінський облік як центр інформаційного забезпечення виробничої діяльності суб'єктів господарювання / Ю. Верига // ВІСТІ, Діловий випуск. – 2009. – 17 квітня. – с. 4-5.
6. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи

- розвитку: Монографія. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
7. Кузнецова С. Управлінська бухгалтерська звітність: проблеми створення. / С.Кузнецова // Бухгалтерський облік і аудит. - № 11. – 2008. – С. 15-24.
  8. Нападівська Л.В. Управлінський облік: підруч. для вузів 2-ге вид., доопрац. та допов. К.: КНТЕУ.- 2010.- - 648 с.
  9. Осмятченко В. О. Бухгалтерський облік в умовах застосування інформаційних технологій : монографія / В. О. Осмятченко. — К. : КНЕУ, 2010. — 263 с.
  10. Палий В.Ф. Управленческий учёт издержек и доходов с элементами финансового учёта. - М: Инфра-М, 2006 - 279 с.
  11. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): Монографія.- Тернопіль: Економічна думка. 1999. – 422 с.
  12. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством / В.В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2006. – 526 с.

REFERENCES

1. Borodkin O. Vnutrishnohospodarskyi (upravlinskyi) oblik: kontseptsiiia i orhanizatsiia / Borodkyn O. Bukhhalterskyi oblik i audyt. – 2001. – № 2. s. 25-28.
2. Bocharov V. V. Fynansovyi analiz. Kratkyi kurs. 2-e yzd. — SPb.: Pyter, 2009. — 240 s.
3. Butynets F.F., Davydiuk T.V., Kanurna Z.F., Maliuha N.M., Chyzhevska L.V. Bukhhalterskyi upravlinskyi oblik: Pidruchnyk Zhytomyr: PP “Ruta” 2005 - 480 s.
4. Vakhrushyna M.A. Bukhhalterskyi upravlencheskyi uchet: ucheb. dlia studentov vuzov, obuchaiushchysia po ekon. spetsyialnostiam / M.A. Vakhrushyna. - 6-e yzd., yspr. - M. : Omega-L, 2007. - 570 s.
5. Veryha Iu.A. Upravlinskyi oblik yak tsentr informatsiinoho zabezpechennia vyrobnychoi diialnosti sub'iektiv hospodariuvannia / Iu. Veryha // VISTI, Dilovyi vypusk. – 2009. – 17 kvitnia. – s. 4-5.
6. Holov S.F. Bukhhalterskyi oblik v Ukraini: analiz stanu ta perspektyvy rozvytku: Monohrafiia. – К.: Tsentr uchbovoi literatury, 2007. – 522 s.
7. Kuznietsova S. Upravlinska bukhalterska zvitnist: problemy stvorennia. / S.Kuznietsova // Bukhhalterskyi oblik i audyt. - № 11. – 2008. – S. 15-24.
8. Napadovska L.V. Upravlinskyi oblik: pidruch. dlia vuziv 2-he vyd., dooprats. ta dopov. К.: КНТЕУ.- 2010.- - 648 s.
9. Osmiatchenko V. O. Bukhhalterskyi oblik v umovakh zastosuvannia informatsiinykh tekhnolohii : monohrafiia / V. O. Osmiatchenko. — К. : КНЕУ, 2010. — 263 s.
10. Palyi V.F. Upravlencheskyi uchët yzderzhok y dokhodov s elementamy fynansovoho uchëta. - M: Ynfra-M, 2006 - 279 s.
11. Pushkar M.S. Tendentsii ta zakonomirnosti rozvytku bukhalterskoho obliku v Ukraini (teoretyko-metodolohichni aspekty): Monohrafiia.- Ternopil: Ekonomichna dumka. 1999. – 422 s.
12. Sopko V.V. Bukhhalterskyi oblik v upravlinni pidpriemstvom / V.V. Sopko.

– К. : KNEU, 2006. – 526 с.

Стаття надійшла до редакції _____ р.

Наданий матеріал раніше не публікувався та в інші видання не надсилався.

підпис автора: _____